

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
Postmottak@kd.dep.no
0032 Oslo

Oslo dato, 30.12-2006

Høring – Forslag til endringer i friskoleloven

Kristne Friskolers Forbund er en interesseorganisasjon for 116 kristne friskoler. Vi avgir høringsuttalelser på vegne av disse skolene. Noen skoler sender også selv uttalelser slik departementet har oppfordret til, i og med at høringsinstansene skulle vurdere behov for om underliggende instanser skulle få dokumentet. Vi har gjort skolene kjent med KDs høringsdokument og holdt en konferanse om saken.. Skolene i KFF er enige i alle våre uttalelser her, selv om ikke alle detaljer er diskutert med skolene og man vil kunne uttrykke seg litt forskjellig om sine spesialområder.

Det er mange og viktige punkter å ta tak i, så uttalelsen er etter vårt skjønn forholdsvis omfattende, selv om den lett kunne vært utvidet ytterligere. Vi har ikke vært helt konsekvente i alle forslagene til endringer, i og med at noen er skrevet ut som konkrete lovforslag og noen kun som forslag uten helt konkret tekst. Det er ikke skilt på viktighet i dette.

Selv om vi stiller oss positive til en rekke endringer og faktiske forbedringer i loven, kan vi ikke unngå å nevne at det er betydelige innskjerpelser som både legger større byrder på skolene og innskrenker frihet og inntektsmuligheter. Nå begynte nok dette i den forrige loven, men vi hadde trodd at all dialogen med Utdanningsdirektoratet om ulemper kanskje hadde nådd fram. Uttalelsen fra KFF vil gå inn på en rekke forslag til det vi mener er forbedringer av høringsdokumentet med lovforslaget.

Ad pkt 2. Bakgrunnen for forslaget

Regjeringserklæringen

I all beskjedenhet må vi få hevde at departementet tegner opp en fordreid skolehistorie når det innledningsvis sies at offentlig skole har vært bærebjelken i det norske skolesystemet helt tilbake til 1739. Allmueskolene som denne forordningen av 1739 regulerte, og senere lover om allmueskoler på landet og i byene, omhandlet et skoleslag som førte fram til konfirmasjon, men som ikke ga rett til opptak i videre utdanning.

Videre må vi også nevne at det var borgerskapets private skoler som i hovedsak ga grunnlag for opptak til videre utdanning. I 1900 var det ca 5000 elever i skoler som ga en eksamen som kvalifiserte for videre utdanning. Av disse gikk 3700 (74%) i private skoler.

Kristne Friskolers Forbund

Storgt. 10 B • 0155 Oslo

Tlf: 22 82 35 80 • Faks: 22 82 35 81

E-post: post@kff.no

Org. nr: NO 971 538 910

Systemet med parallelle skoler for samme aldersgruppe, der bare noen skoler ga grunnlag for videre skolegang, ble avvirket med enhetsskolevedtaket i 1920. Dette vedtaket avvirket ikke de private skolene, men oppgraderte folkeskolens 7 år til å bli grunnlag for videre utdanning.

I 1920 fikk 17,8 % av undervisningsberettigede elever i byene opplæring utenom den offentlige folkeskolen. Først utover på 1900-tallet gikk utviklingen entydig i retning av et skolesystem der den offentlige skolen var bærebjelken.

Økt kvalitet i offentlig skole og avviking av klassesamfunnet reduserte behovet for private betalingsskoler. I stedet vokste det fram et behov for skoler på alternativ grunn. Foreldrerett erstattet utdanningskvalitet som begrunnelse for private skoler.

Foreldrerett er ikke nevnt i departementets gjennomgang av den fjerne og nære skolehistorie, og symptomatisk har departementet utelatt å fortelle at Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) avga en høringsuttalelse om "frysloven" som i sterke ordelag kritiserte lovforslaget.

Behov for avklaring mellom friskoleloven og fagskoleloven

Departementet viser i sin gjennomgang av bakgrunnen for forslaget til at Stortinget har bedt om en avklaring mellom fagskoleloven og friskoleloven. Vi mener departementet trekker Stortingets "bestilling" alt for langt når det foreslår å avvike kapittel 6A. En avklaring av nivå for godkjenning krever ikke dette! Dette kommer vi tilbake til.

Ad pkt 3. Norges internasjonale forpliktelser

Vi registrer med tilfredshet at departementet trekker inn Norges folkerettslige forpliktelser i dette lovarbeidet, men konklusjonen om at folkeretten ikke er relevant i vurderingen av om en privat skole skal få starte opp, er oppsiktsvekkende.

For at retten til å kunne velge skal bli virkeliggjort, må der finnes alternativer å velge mellom. Hvis alternative skoler ikke gis rett til å starte opp, oppfyller ikke staten sin folkerettslige forpliktelse til å la foreldre få velge opplæring for sine barn.

Staten har etter vårt syn ikke oppfylt kravene i menneskerettskonvensjonene om foreldre kun gis hjemmeundervisning som reelt alternativ til offentlig skole.

Heldigvis modererer departementet seg lenger ut i utgreiingen om menneskerettskonvensjonenes betydning for friskoleloven og innrømmer at staten har en forpliktelse til å tillate etablering av alternative skoler.

På to vesentlige punkter er vi imidlertid uenig med departementet i fortolkningen av konvensjonene. Det gjelder departementets oppfatning av

- at staten ikke er forpliktet til å tillate private skoler som ikke skiller seg fra det offentlige.
- at staten oppfyller sine folkerettslike plikter i og med opplæringsloven § 2-12.

Når det gjelder den førstnevnte oppfatningen, viser vi til De forente nasjoners internasjonale konvensjon av 16. desember 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK), hvor det heter i artikkel 13, pkt 3:

Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres og, når det er aktuelt, verges frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter, forutsatt at skolene oppfyller eventuelle minstekrav til undervisningen fastsatt eller godkjent av staten, og til å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med deres egen overbevisning.

Første halvdel av setningen ovenfor gjelder retten til å velge andre skoler enn de offentlige, hvilket med nødvendighet må bety at slike skal kunne finnes. Vi mener departementet overser bestemmelsen i ØSK artikkel 13 når det hevder at staten ikke er forpliktet til å tillate private skoler som ikke skiller seg fra det offentlige.

Den andre av departementets fortolkninger som vi er uenige i, handler om i hvilken grad opplæringsloven § 2-12 er tilstrekkelig for å ivareta de folkerettslige forpliktelsene Norge har til å gi rom for andre skoler enn de offentlige. Den nevnte paragrafen godkjenner private grunnskoler uten tilskudd.

Vi mener ØSK artikkel 13 pkt 2a forplikter staten til mer enn å godkjenne skoler, nemlig til også å yte tilskudd til alternativ opplæring. Denne bestemmelsen sier:

2a) Grunnskole-undervisningen skal være tvungen og kostnadsfritt tilgjengelig for alle. .

Dette må etter vårt syn bety at også foreldre som har et alternativt syn på opplæring har rett til å få den alternative opplæringen i alle fall langt på vei kostnadsfritt tilgjengelig. Vårt syn er at tilskuddet må være så høyt at alle foreldre i Norge gis en reell mulighet til å velge den alternative skolen. 85-90 % av et kostnadsgrunnlag som innbefatter også husleiekostnader, anser vi som et tilstrekkelig tilskuddsnivå.

Når departementet hevder at opplæringsloven § 2-12 er tilstrekkelig for å oppfylle Norges folkerettslige forpliktelser, overser dessuten departementet at denne paragrafen kun omhandler grunnskolen. På videregående nivå er det ikke mulig å få godkjent ikke-tilskuddsberettigede skoler med eksamensrett.

I den videre drøftingen av Norges folkerettslige forpliktelser, trekkes barnets rettigheter inn. Dette er positivt. Vi er fullt ut enig i at staten har et ansvar for å ivareta barnets beste, noe som i enkelte tilfeller medfører at foreldrenes oppfatning må overprøves av staten. Foreldrerett medfører naturligvis ikke at foreldre f.eks har rett til å skade eller forsømme sine barn.

Religions- og ytringsfrihet gjelder alle mennesker, også barn. Men skal begrepet oppdragelse ha mening, må tenkningen omkring de grunnleggende friheter for barn underlegges en vurdering av barnets modenhet.

Barneloven gir en 15-åring rett til å bestemme egen tilhørighet til trossamfunn I tråd med den forståelsen av barnets modenhet som her ligger til grunn, er det rimelig at foreldre ikke må pålegge en 15-åring å være elev ved en kristen friskole mot egen vilje, (etter vårt syn heller ikke i en offentlig skole). Av denne grunn er det da også praksis i våre medlemsskoler at skolen informerer foreldre om at ingen ungdomsskoleelev må tvinges til å gå i en kristen skole.

Etter vårt syn ivaretar friskolelovens § 1 både barnets rettigheter og likestillingsaspektet på en god måte. Denne paragrafen er ikke foreslått endret, så vi antar departementet deler vårt syn her. At departementet likevel argumenterer sterkt med barnekonvensjonen og kvinnekonvensjonen, kan vi ikke oppfatte på annen måte enn at departementet forsøker å nedtone foreldrerettsaspektet i friskolelovgivningen.

Dette vil vi på det sterkeste advare mot. Hvis foreldreretten nedtones, er veien kort til det syn at barna og barneoppdragelsen er samfunnets, eller mer konkret statens, ansvar. Slik tenkning har opp gjennom historien kun kommet fra totalitære regimer.

Opplæring og oppdragelse er et foreldreansvar. Det fundamentet må enhver skolelov bygge på. Forarbeidene til en revidert friskolelov må derfor på en mye tydeligere måte enn i høringsutkastets kommentarer framheve foreldreretten som lovens viktigste grunnpilar.

Ad pkt 4. Grunnopplæringen i Norge

Departementet argumenter for at den offentlige skolen i Norge har utviklet seg til å kunne ta imot et mangfold av elever og gi tilpasset opplæring. Vi bestrider ikke dette, men vi vil påpeke at en individuell tilpasning innenfor rammen av offentlig skole ikke er en tilstrekkelig ivaretagelse av foreldres behov for opplæring i tråd med egen religiøs, moralsk og filosofisk overbevisning.

Skal en skole formidle en viss overbevisning, må skolens lærere dele denne overbevisningen. Det er derfor umulig innenfor rammen av én offentlig skole å både formidle en kristen overbevisning og en ikke kristen overbevisning.

Menneskerettskonvensjonene har en realistisk oppfatning av hva det er mulig å få til innenfor én skole. Foreldres rett til å velge alternative skoler er derfor poengtert. Vi savner det samme perspektivet i departementets redegjørelse for grunnlaget for endringer i friskoleloven.

Ad pkt 6. Lovens tittel

Lovens tittel bør være som nå: Lov om frittstående skoler. Kortformen "friskoleloven" har fungert godt i dagligtale og bør fortsatt brukes. Et alternativt forslag fra vår side er langformen: Lov om frittstående skoler i privat eie. Samme kortform: Friskoleloven.

Departementet mener begrepet "frittstående" er verdiladet og kan gi feil assosiasjoner. Samtidig unnlater departementet å gjøre en tilsvarende vurdering av begrepet "privat".

Vi mener det i første rekke er begrepet "privat" som er verdiladet og gir feil assosiasjoner. Privat er et innarbeidet ord i det norske språk, og det er utenkelig å kunne gi dette begrepet et mer nyansert innhold gjennom bruk.

Begrepene "frittstående skole" og "friskole" er derimot nye begreper som man gjennom bruk kan gi det man mener er et riktig innhold. Og det er nettopp hva som har skjedd. Det er absolutt ingen grunn til å hevde at den norske befolkning ikke forstår at friskoler er privateide alternativer til offentlig skole. Det er vel sjelden at et nyord har fått en så kolossalt rask utbredelse og allmenn forståelse som nettopp ordet friskole.

Departementet påstår at mange ikke kjenner det begrepsmessige skillet mellom friskole og privatskole. (Dette underbygges ikke med fakta.) Det vi vet er at den politiske venstresiden bevisst unnlater å bruke begrepene friskole og frittstående skoler, men privatskoler, som en politisk markering. Departementet bør være vel kjent med at disse politikerne forstår godt hva en friskole er.

Vi registrerer med tilfredshet at departementet ser det som en fordel i mange sammenhenger med et begrepsmessig skille mellom private skoler som ikke mottar tilskudd og frittstående skoler som mottar tilskudd, men stiller oss undrende til at departementet ikke tar konsekvensen av dette synet, tar friskolebegrepet i bruk og går aktivt ut med informasjon for å sikre at folk forstår dette nyttige begrepet.

Vårt hovedargument for å beholde dagens navn på loven samsvarer med nettopp det departementet sier: Det er nyttig med et begrepsmessig skille mellom de skoler i privat eie som får tilskudd og de som ikke får. Denne nytten er ubestridelig, noe selve høringsnotatet viser til fulle (se f.eks pkt 4.1). Departementet har selv gjennomgående benyttet begrepet friskole i stedet for det som etter eget forslag burde være det korrekte: Private skoler med rett til tilskudd etter privatskoleloven.

Vi vil i tillegg anføre følgende gode grunner for å beholde både dagens korte og lange lovtittel:

- Begrepet privatskole er misvisende i forhold til de klare non-profit bestemmelser som loven inneholder. Hvis loven hadde åpnet for kommersielle skoler og mindre statlig styring, hadde begrepet privat skole vært sakssvarende.
- Begrepet friskole gir assosiasjoner til frie organisasjoner og frivillighet og den såkalte 3. sektor. Dette er riktige assosiasjoner vurdert opp mot de non-profit krav som loven inneholder. I følge organisasjonen Frivillighet Norge vil friskoler komme innenfor begrepet "frivillig sektor" ut fra gjeldende, anerkjente definisjoner av hva frivillig sektor er.
- I internasjonal skoleforskning og skolestatistikk (jfr f.eks OECD-rapporten Education at a glance) opereres det konsekvent med tre grupper av skoler: 1. Offentlig skole, 2. uavhengige private skoler (uten offentlig tilskudd, uten krav til fagplaner og lignende) og 3. ikke-offentlige skoler med offentlig tilskudd (og betydelig statlig innflytelse gjennom lovgivning.) At man har en lovgivning og et begrepsapparat i språket som reflekterer denne tredelingen, må derfor både være logisk og praktisk.

Det finnes en rekke meget gode grunner for å beholde navnet "friskoleloven". Begrepet privatskolelov er misvisende bl.a. i forhold til lovens non-profit krav.

Ad pkt 7. Lovens virkeområde

Om 6A skoler og fagskoler

Departementet foreslår å presisere at loven ikke gjelder fagskoler. Dette er vi uenige i.

Departementet foreslår også å fase ut kapittel 6A i loven. Dette er vi også uenige i.

Departementets intensjon er at bibelskoler, kunstskoler og andre "6A-skoler" fortsatt skal kunne godkjennes og drives med tilskudd. Lovhjemlingen av godkjenning og tilskudd foreslås imidlertid overført til andre skolelover, som må tilpasses det nye skoleslaget.

Vi mener det er langt enklere og mer logisk å tilpasse friskoleloven til det skoleslaget og den tilskuddsordning som bibelskoler, kunstskoler og lignende faktisk ligger i pr i dag. Dette kan gjøres med følgende enkle grep: Kapittel 6 omformuleres til å handle om "Andre tilskuddsberettigede skoler" og bør åpne for godkjenning av to grupper av skoler:

6A. Yrkesrettet opplæring på videregående nivå som ikke blir gitt i offentlig skole.

6B. Videreføring av yrkesrettet opplæring gitt på videregående nivå uten parallell i det offentlige i dag og som kan sies å ligge på nivå over og forutsette videregående opplæring eller tilsvarende.

Vi kommer tilbake til dette i kapittel 9

Om fjernundervisning.

Departementet foreslår en presisering av at loven ikke gjelder fjernundervisning.

Vi har forståelse for departementets forslag om at fjernundervisning normalt faller utenfor det loven skal omfatte. Med fjernundervisning forstår vi da en undervisningsform der elever befinner seg på ulike steder, og på andre steder enn der lærer/skolen er. Kommunikasjonen mellom lærer og elever skjer via e-post, internett, telefon eller brev.

Vi vil imidlertid peke på den funksjon friskoleloven i lang tid har hatt for å sikre norsk opplæring for barn ved norske utenlandsskoler knyttet til bistandsrelatert virksomhet. Den norske stat har etter vårt syn en forpliktelse til å sikre disse barna fortsatt norsk opplæring. Foreldrene gjør en viktig jobb både for det norske samfunnet og for vertslandet, og norsk skole for barna vil ofte være et kjernepunkt for i det hele tatt om norsk personell kan rekrutteres.

Tidligere var internat en måte å løse problemet med spredt bosetting for norsk personell i misjon eller bistandsarbeid. Internatopphold har til nå fått særskilt tilskudd, i tillegg til tilskudd til skoledriften. Forskning og erfaring viser at internat ikke er et godt alternativ. Atskillelsen mellom barn og foreldre gir for store bivirkninger.

Nye metoder for å gi barna opplæring finnes. Det handler kun om å ta dem i bruk. Det blir etter vårt syn for lett vint å stå fast ved at utdaterte tilskuddsregler skal være det som hindrer de norske skolene knyttet til bistandsrelatert virksomhet i å gjøre en jobb som bistandsorganisasjon, som foreldre og elever er fornøyd med.

Fellesnevneren for framtidige skoleløsninger for barn av foreldre i bistandsrelatert virksomhet er fleksibilitet. Forsøksordningen som har vært gjennomført ved de norske skolene i Kenya og Etiopia de siste årene, er eksempler på vellykkede ordninger. Slike, og kanskje andre fleksible ordninger, må det være rom for som etablerte ordninger etter loven, og ikke bare som forsøksordninger eller særskilt godkjente unntak.

Stortinget har alltid vært positiv til skolegangen til barn av foreldre i bistandsrelatert virksomhet. Det enstemmige vedtaket om forsøksordningen i Etiopia og Kenya våren 2006 er et godt eksempel på dette. Vi mener departementet ikke tar signalene fra Stortinget alvorlig når det nå foreslås å stenge for fleksible løsninger ved alle friskoler. I stedet for å hindre fleksible løsninger, bør loven endres slik at det på permanent basis åpnes for å godkjenne fleksible skoleløsninger ved utenlandsskoler knyttet til bistandsrelatert virksomhet.

For å presisere vårt syn, kan vi nevne at vi dermed ikke går inn for de samme mulighetene for slik fjernundervisning ved norske grunnskoler i Europa og andre steder hvor den offentlige lokale skolen kan forventes å ha høyt og sammenlignbart nivå med norske skoleforhold

Lovforslag om fjernundervisning:

§ 1-2

Lova gjeld ikkje fjernundervisning. Ved norske skolar i utlandet knytt til miljø som driv bistandsrelatert verksemd, kan likevel fjernundervisning godkjennast av departementet.

Om kjøp av opplæringstjenester.

Departementet foreslår også en presisering av at loven ikke gjelder kjøp av undervisningstjenester. Sammenkoplet med forslaget om lovens virkeområde er dette en del av lovens betydelige innstramming. Disse 2 punkter bør sees sammen. Vi kan ikke ta opp alt begge steder.

Kjøp av undervisningstjenester er en av de fleksible løsningene som ovenfor nevnte utenlandsskoler har fått godkjent som forsøksordning, for å kunne gi barn av foreldre i bistandsrelatert virksomhet en opplæring tilpasset den livssituasjon og det vertsland de befinner seg i.

Men forbud mot kjøp av undervisningstjenester skaper også problemer for flere friskoler i Norge. Noen skoler som gir yrkesopplæring innen videregående, f.eks naturbruksskoler, er avhengig av å kjøpe opplæringstjenester fra virksomhet som ikke er del av rettssubjektet skole. Det kan f.eks være en opplæringsvirksomhet tilknyttet skolen som også får et næringsperspektiv for å kunne gi god opplæring og praksisopplæring, som i økonomisk og juridisk forstand ikke er en del av rettssubjektet friskole.

Selskapet som driver praksisopplæringsvirksomheten, kan være eid av skolen. Hvis skolen ikke kan kjøpe undervisningstjenester fra dette selskapet, må man opprette delte stillinger der ansatte har en brøk i skolen og en brøk i den utskilte virksomheten samtidig som man leier lokaler, utstyr og produksjonskompetanse av dem. Dette er en situasjon som departementet tidligere har uttalt at man vil unngå, hvilket også var begrunnelsen for at internat og SFO ble tillatt som en del av rettssubjektet skole.

Noen skoler vil også på fagfelter som yrkesfag, musikk, drama, formgiving o.a. ha behov for så spesiell kompetanse at den i noen tilfeller må kjøpes fra selvstendige firmaer. Dette er heller ikke ukjent i offentlige skoler. Med et generelt forbud mot å kjøpe undervisningstjenester, kan ikke skolen fast gjennom et skoleår kjøpe slike tjenester av personer som ikke er ansatt på skolen.

Ved frittstående skoler i lite befolkningstette områder kan det være hensiktsmessig å inngå samarbeid med en offentlig eller annen skole om visse deler av opplæringen. En slik utveksling av tjenester til felles nytte blir umulig med et generelt forbud mot kjøp av opplæringstjenester.

Et generelt forbud mot kjøp av tjenester vil også faktisk komme i konflikt med læreplanen som sier at grunnskolens ungdomstrinn skal hente kompetanse fra videregående for å gi opplæring i programfag. Videregående elever skal kunne få prøve seg i høgskolen. Vi forstår at akkurat dette kan nyanseres i forarbeidene, men det kreves slik vi har vist, mange nyanseringer i disse forarbeidene.

Vi tillater oss å hevde at på dette felt har ikke departementet kunnskap nok om virkeligheten i norsk skole. I dag må skolene kunne kjøpe spisskompetanse innen f.eks språkfag, av og til innen leseopplæring og noe oftere innen spesialundervisning fra folk som ikke er tilsatt i skolen. Alle skoler og særlig de som ikke er helt store, kan ikke forventes å ha nødvendig spisskompetanse som dessuten vil kunne endres fra år til år etter behovene. Hvis slike folk skal bli ansatt i brøkstillinger, får skolene ikke avtaler med dem, fordi de høykompetente ofte har firma på dette. De vil dessuten ikke få rett til pensjon. Skolen har selvfølgelig avtale, ansvar og de må underlegges styret, kvalitetssikringssystem evt elevråd mm

Nå skal det også sies at kjøp av opplæringstjenester kan misbrukes. Det skjer f.eks hvis en frittstående videregående skole "setter bort" hele eller store deler av skolevirksomheten til f.eks en kommersiell tilbyder av privatistundervisning eller ved å opprette egne selskaper for å kjøpe ansatte fra dem. Slikt kjøp av opplæringstjenester kan naturligvis undergrave friskoleloven.

Vi mener imidlertid at denne type misbruk av tjenestekjøp kan er mot flere bestemmelser i dagens lov, bl.a kravet om styrets og daglig leders ansvar for at krav i lov og læreplan blir oppfylt.

Den foreslåtte presiseringen av at kjøp av undervisningstjenester faller utenfor lovens virkeområde, "slår barnet ut med badevannet". Misbruk av kjøpte tjenester hindres allerede av dagens lov. Vårt primære syn er at setningen om kjøp tas ut av loven.

Sekundært mener vi det kan innføres et lovforbud mot kjøp av tjenester dersom en rekke nødvendige unntak er klargjort. Vi mener å ha vist flere eksempler som er nødvendige og som ikke bare er foredragsvirksomhet.

Kjøp av elevutveksling utenlands rammes også av et generelt forbud mot kjøp av tjenester. En slik ordning finnes ved Danielsen videregående skole (DVS), muligens et par friskoler til, samt en del offentlige skoler. Vi vil våge den påstand at dersom tilbudet ved DVS blir rammet vil et av de mest vellykkede og best innarbeidete internasjonaliseringstilbud i vgs forsvinne og det uten at det er påvist noe negativt ved tilbudet. Det vil også være en urimelig forskjellsbehandling i forhold til offentlige skoler i og med at en nærliggende skole Øystese Gymnas gir samme tilbud som DVS

At det ikke åpnes for kjøp av elevplasser utenlands fra friskoler kan vi støtte fra nå av unntatt utenlandsskolene og forutsatt at skoler (som Danielsen vgs) får videreføre sine etablerte ordninger, ved unntak i loven eller merknad i forarbeidene. .

Lovforslag:

§ 1-2

Primært:

Utrykket: *Lova gjeld ikkje kjøp av opplæringstenester*, fjernes fra loven

Sekundært:

Lova gjeld ikkje kjøp av opplæringstenester. Kjøp av opplæringstenester frå offentleg skole, annan friskole eller naudsynte tenester i yrkesretta opplæring, spesialpedagogiske tiltak eller behov for spisskompetanse er likevel omfatta av lova. Lova gjeld òg kjøp av opplæringstenester i utlandet for norske skoler knytt til bistandsrelatert verksemd.

I tillegg må det markeres i forarbeidene at etablerte utvekslingsordninger med kjøp kan videreføres.

Ad pkt 8. Godkjenning med rett til tilskudd

Skoler som etableres og drives på et religiøst grunnlag

Vi ser naturligvis positivt på at skoler som driver på et religiøst grunnlag, kan bli godkjent. Slike skoler, og skoler drevet på grunnlag av en anerkjent pedagogisk eller filosofisk retning, har et sterkere menneskerettsgrunnlag enn andre friskoler, og dette mener vi bør tas med i forarbeidene til ny godkjenningsparagraf. Foreldre og unge selv har en rett til å velge skole i samsvar med sin religiøse og filosofiske overbevisning.

Vi viser til følgende artikler i menneskerettskonvensjonene;

- Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), første tilleggsprotokoll:

Artikkel 2 Rett til utdanning

Ingen skal bli nektet retten til utdanning. Funksjoner staten påtar seg i utdanning og undervisning, skal den utøve med respekt for foreldres rett til å sikre slik utdanning og undervisning i samsvar med deres religiøse og filosofiske overbevisning..

- De forente nasjoners internasjonale konvensjon 16. desember 1966 om sivile og politiske rettigheter (SP).

Artikkel 18

4. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres, og i tilfelle vergers, frihet til å sørge for sine barns religiøse og moralske oppdragelse i samsvar med deres egen overbevisning:

- De forente nasjoners internasjonale konvensjon 16. desember 1966 om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK).

Artikkel 13

3. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres og, når det er aktuelt, verges frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter, forutsatt at skolene oppfyller eventuelle minstekrav til undervisningen fastsatt eller godkjent av staten, og til å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med deres egen overbevisning.

4. Intet i denne artikkel må tolkes som innskrenkninger i enkeltpersoners eller organisasjoners frihet til å opprette og drive undervisningsinstitusjoner, forutsatt at de prinsippene fastsatt i denne artikkels første paragraf alltid iakttas, og at den undervisning som gis i slike institusjoner, er i overensstemmelse med eventuelle statlige minstekrav.

Departementet beskriver i høringsnotatet at forkynnelse ikke er tillatt i offentlig skole. Her har departementet i høringsnotatet utelatt å si noe om den naturlige fortsettelsen, nemlig at forkynnelse er tillatt bl.a. i kristendomsundervisningen i en friskole drevet på kristent grunnlag. Dette bør tas med i forarbeidene til lovendringen.

Departementet bør også gjøre det klart at selv om formål ikke er tatt med som godkjenningssgrunnlag slik det var i den gamle privatskoleloven, så er det fortsatt mulig for en skole drevet på religiøst grunnlag å ha et religiøst formål med opprettelsen av skolen.

Norske skoler i utlandet

Vi ser det som en fordel om lovgivningen spisses mot etablering av norske skoler i utlandet som har til formål å betjene norske elever som er i utlandet for noen år og som skal tilbake til Norge. En konsekvens av dette må være at lovgivningen innrettes slik at disse skolene blir i stand til å være et relevant tilbud for barn og unge i en temporær utenlandssituasjon.

Vi mener den norske stat, både ut fra historiske, moralske og politiske vurderinger, har et spesielt ansvar for å sikre norsk skolegang for barn av norsk personell i land hvor de driver bistandsrelatert virksomhet. I disse landene er sjelden internasjonale skoler noe alternativ. Dette krever at utenlandsskolene knyttet til bistandsmiljøer må gis særskilte vilkår slik at skolene kan fylle sin funksjon. Mulighet for fleksible ordninger er nøkkelen til om disse skolene makter å ivareta sin oppgave overfor barn i en meget utsatt situasjon.

Det er innenfor 5 områder skoler knyttet til bistandsrelatert virksomhet i utlandet har behov for en særskilt lovgivning. Det gjelder:

1. En rett til å kunne drive desentralisert skole, med godkjente undervisningsrom og kvalifiserte lærere på flere geografiske steder, ut fra lokale forhold.

2. En rett til å kunne drive fjernundervisning på en slik måte at skolens lærere gir undervisningsopplegg og sørger for kvalifisert oppfølging og vurdering av eleven mens eleven oppholder seg nær hjemmet og ikke i en skolebygning med lærer til stede.
3. En rett til å kunne kjøpe opplæringstjenester fra lokale eller internasjonale skoler med et faglig nivå på høyde med norsk standard.
4. En rett til å kunne nedlegge driften noen få år for så å kunne ta driften opp igjen uten ny søknad.
5. En rett til å drive med lavere elevtall enn 20.

Vårt syn er at disse 5 punktene må kunne innføres i loven gjeldende for utenlandsskoler knyttet til bistandsrelatert virksomhet selv om loven ikke gir en tilsvarende rett til andre friskoler. Dette kan løses rent lovteknisk ved en egen lovparagraf for denne typen skoler, eller ved å innføre unntaksbestemmelser eller særparagrafer for denne type skoler i relevante paragrafer i loven.

Forslag til lovparagraf som samler alle unntakene for utenlandsskoler knyttet til bistandsrelatert virksomhet. (Altså virksomhet i såkalte utviklingsland)

§ nr X

Grunnskolar i utlandet som er knytt til bistandsrelatert verksemd kan drive si verksemd som del av anna rettssubjekt. Desse skolane kan drive fjernundervisning godkjend av departementet, dei kan lokalisere skoleverksemda til fleire geografiske områder innan same land, dei kan kjøpe opplæringstenester (når dette er godkjend av departementet) og dei kan leggje ned drifta i inntil tre år og starte ho opp att utan ny søknad. Desse skolane har inga grense for minimum antall elevar.

Særlig om skoler som er etablert og drives på et internasjonalt grunnlag.

KFF støtter ikke dette forslag. Vi mener dette ikke bør inn i friskoleloven etter den form og de godkjeningsgrunnlag som nå er gitt. Vil staten støtte dette, bør det gjøres via særskilte budsjettvedtak. Internasjonale skoler vil dessuten ha en rekke særordninger om f.eks pensum, som vi riktignok mener de bør kunne ha, men ikke i friskoleloven.

Særlig om grendeskoler.

KFF støtter departementets vurderinger og forslag her om ikke å ha dette som et godkjeningsgrunnlag. Vi mener at opprettelse av grendeskoler som friskoler innen de andre foreslåtte godkjeningsgrunnlagene, er en løsning for de foreldre som vil det, men om man lar grendeskoler leve uten basis i religion eller alternativt grunnlag, blir disse skolene like med de offentlige, og de blir opprettet først og fremst for å overprøve lokalpolitisk lovlig fattede vedtak i kommunene. Her bør heller departementet oppfordre kommunene som skoleeiere til å la dem leve.

Skoler for funksjonshemmede

Det er positivt at disse skolene nå tas inn i godkjeningsparagrafen. Vi mener det må få flere konsekvenser gjennomgående i loven. Man sier ved å legge dem inn så generelt i godkjeningsparagrafen at disse skolene ikke trenger å være religiøse alternativer eller tilhøre anerkjent pedagogiske retning. For våre skoler er det viktig at dette verdigrunnlaget kan synliggjøres i forhold til skolene. KFF skolene har et kristent diakonalt grunnlag for sitt arbeid.

Vi foreslår og mener derfor at et mulig forslag i 2-2 g er å stille 2 krav til skolene, skoler med kristent grunnlag for funksjonshemmede. Det må vel da være tilsvarende for pedagogisk alternative retninger i 2-2f. Om ikke dette ønskes tatt inn i loven, mener vi det må angis tydelig i forarbeidene at disse skolene faktisk har hatt og må kunne ha slike grunnlag!

Det er skrevet mye som peker på usikkerhet for skolene. (Når friskoleloven kom, ble lovhjemmelen til disse skolene, som i kristen sammenheng tilhører Blå Kors, Rusfri og Evangeliesenteret, forsøkt fjernet.) Mange offentlige instanser hjelper elevene til å søke på skolene og flere av dem har et svært godt omdømme hos skolemyndighetene på fylkesplan. Det er vanskelig å forstå at de sentrale myndighetene ikke kan anerkjenne berettigelsen av disse skoletilbud. Skolene i KFF er nemlig opptatt av å drive holdningsdannende arbeid i forhold til bl.a. rus, etiske verdspørsmål, og arbeidslivets forventninger. For en rekke elever som er falt utenfor er dette svært viktig.

KFF foreslår at skolene gis et lovverk som gjør at de kan utvikle seg og endres. De må muligens vente på departementets utredning fram til ny sak for Stortinget våren 08. KFF foreslår at til da må eksisterende skoler kunne få godkjent nye tilbud og utvidet elevtall og kunne endre på eksisterende tilbud.

Husleie

Ut fra dagens lovgivning er det muligens rett at disse skolene ikke skal kunne få husleie. Som 100 % skoler er dette en feilkopling og en manglende videreføring av tidligere lovverk fordi de ble forsøkt fjernet i siste lov.

Vi foreslår at disse skolene får tilbake paragrafen fra forrige privatskolelov hvor de hadde anledning til å søke om andre tilskudd og hvor det ble innvilget husleietilskudd til dem gjennom flere år.

Departementets vurdering av søknader om godkjenning

Vi mener den foreslåtte lovformulering i § 2-1 i alt for stor grad overlater til departementets skjønn å vurdere om en skole skal godkjennes eller ikke. Stort rom for skjønn gir tilsvarende liten grad av forutsigbarhet for søkere, og muligheten for at likebehandling ikke skjer, er stor.

KFF foreslår at det gis rett til godkjenning og støtte såfremt gitte religiøse og pedagogisk alternative grunnlagskriterier oppfylles. Dette sikrer de menneskerettslige forpliktelsene, skaper forutsigbarhet og gir grunnlag for likebehandling. Vi mener en slik lovfestet rett til godkjenning når driften skjer på religiøst grunnlag eller på grunnlag av en anerkjent pedagogisk retning er fullt ut forenlig med regjeringspartienes intensjoner i Soria Moria-erklæringen. Disse skolene vil aldri bli mange og særlig store.

Vi foreslår også at søkerskolene må gi en prognose om hvilke kommuner/fylker de regner med å hente elever fra, slik at vertskommunen ikke uttaler seg som om hele skolens elevtall kommer fra vertskommunen når det ofte ikke er tilfelle. Vi foreslår at vertskommunen kun skal uttale seg om det ved skolen som berører kommunen/fylkeskommunen, ikke om deres syn på pedagogiske og religiøse spørsmål. Disse mener vi må ivaretas av sentral faginstans i departementet eller utdanningsdirektoratet.

Tidsfrist for oppstart og nedlegging av skolevirksomhet.

Vi går jo inn for å beholde kap 6A. Videregående frittstående skoler som gir yrkesrettet opplæring som ikke blir gitt ved offentlige skoler, har ofte ettårige kurs. Mange av disse

skolene er små. For disse skolene vil det være naturlig iblant å vurdere innstilling av driften ett eller to år før en på nytt tar opp igjen den samme aktiviteten.

For utenlandsskoler knyttet til bistandsrelatert virksomhet gjelder det samme. Vi har eksempler på at uroligheter i et land har ført til stenging av en skole i en periode (Elfenbenskysten). Andre ganger har utskiftninger i norsk personell ført til at elevgrunnlaget er blitt borte et år (Kamerun).

Å ta et pauseår eller to på denne måten har vært mulig både under den gamle privatskoleloven og under nåværende friskolelov. Vi ser ingen grunn til at ikke denne forvaltningspraksisen skal videreføres.

For staten, fylkeskommunene eller kommunene vil det ha liten betydning at en skole innstiller driften et år. For skolene vil det ha en stor økonomisk betydning å kunne gjøre det, og for elvene vil det være en klar fordel at et tilbud som er etterspurt, men ikke nok etterspurt til å bli tilbudt hvert år, kan bli holdt i live gjennom å ta pauseår når dette er nødvendig.

Når det gjelder grunn- og videregående skoler i Norge, vil en nedleggelse påvirke skolesituasjonen i kommune/fylkeskommune. Så vidt vi kjenner til finnes det ikke eksempler på at "parallell-skoler" i Norge har lagt ned et år for så å starte opp igjen. En slik praksis vil være høyst usannsynlig all den tid det handler om et relativt stabilt elevgrunnlag fordelt på mange klassetrinn. En vgs skole som et år ikke har elever på et mindre tilbud på skolen regner vi da med at ikke forbys ny oppstart.

Lovforslaget som forbyr pauseår er således kun egnet til å ramme forhold som det ikke er departementets intensjon å ramme. Vi mener at den del av paragrafen som omhandler driftsopphør, må sløyfes.

Konkret lovforslag:

Primært å sløyfe setningen "Det same gjeld om drifta etter lova opphører"

Sekundært: Denne paragrafen gjelder ikke for utenlandsskoler knyttet til bistandsrelatert virksomhet og 6A-skoler.

Forsøk ved friskoler

Vi støtter departementets forslag om å åpne for godkjenning av forsøk ved friskoler som er i drift.

Ad pkt 9. Særlig om videregående skoler som gir yrkesrettet opplæring som ikke blir gitt ved videregående offentlige skoler

KFF ønsker ikke at kapitlet om 6A-skolene skal sløyfes. Bibelskoler og andre "6A-skoler" får tre år på seg til å bli godkjent som annen skoletype enn det de er i dag. Bibelskoler må da enten bli fagskoler, høgskoler, muligens folkehøgskoler eller de kan legge om til å gi "ordinær" videregående opplæring etter Kunnskapsløftet. Det er positivt at de skoler som vil, kan bli fagskoler, men det er i friskoleloven skolene i dag har hjemmel for tilskudd. De må dessuten søke nye godkjenninger og få disse på plass. Det er en tung prosess. Det synes ikke som om dep har vurdert videreføring av 6A som et alternativ. En rekke evt omgjøringer i andre lover kontra en videreføring av 6A og en viss tilpassning må man ikke se bort fra at er den enkleste løsning. Sett i forhold til fagskoleloven kan Stortingets anmodning ha betydning, men anmodningen handler ikke, slik vi ser det, om å sløyfe hele 6A. KFF foreslår at også videreføring av kap 6A er et hovedalternativ. Flere alternativer må være mulige. KFF foreslår at i lovteksten 6A- tas "i særlege tilfeller ut". I denne overgangsperioden må skolene få drive

på vanlig måte og også få utvikles og vokse. KFF foreslår også at de skoler som velger fagskole og som får videreført tilskuddene også må få videreført eventuell vekst i elevtall og tilskudd fram til de blir godkjent og setter i gang som fagskole.

Departementets intensjon er at bibelskoler, kunstskoler og andre "6A-skoler" fortsatt skal kunne godkjennes og drives med tilskudd. Lovhjemlingen av godkjenning og tilskudd foreslås imidlertid overført til andre skolelover, som må tilpasses det nye skoleslaget.

Vi mener det er langt enklere og mer logisk å tilpasse friskoleloven til det skoleslaget og den tilskuddsordning som bibelskoler, kunstskoler og lignende faktisk ligger i. Dette kan gjøres med følgende enkle grep: Kapittel 6A videreføres. Det er vårt hovedforslag. Vi mener dette også kan omformuleres til å handle om "Andre tilskuddsberettigede skoler"

Kapittel 6 kan dermed åpne for godkjenning av to grupper av skoler :6A og 6B:

6A. Yrkesrettet opplæring på videregående nivå uten paralleller i offentlig skole med rett til også å ta inn voksne med og uten rett. Dette er videreføring av dagens lovgivning.

B. Videreføring av en yrkesrettet opplæring som kan sies å ligge på nivå over og forutsette videregående opplæring eller tilsvarende

Gruppe A er fra vår side ment som en videreføring av dagens lovgivning. Det er behov for et yrkesrettet opplæringstilbud som ikke gis av det offentlige. Det finnes slike kurs på naturbruksskoler, og noen skoler ivaretar små håndverksfag. Noen bibelskoler har også et opplegg rettet mot ungdom 16 -19 år, men også andre samt voksne. Vi ønsker også at slike skoler skal kunne gi bibelskoleutdanning med studiekompetanse og ha alternativ ikke parallell Vg 2 og 3 innen barne- og ungdomslederutdanning, programområde sosialfag.

Gruppe A må i tillegg fortsatt ha den svært viktige funksjon å kunne gi utdanning til voksne med og uten rett: Slike tilbud kan gi voksne elever uten fullført videregående opplæring en ny start. Et kurs på en slik frittstående skole kan bli starten på en ny yrkeskarriere.

Gruppe B er "6B-skoler" som retter seg bare mot elever som har fullført videregående opplæring, eller har tilsvarende realkompetanse. Hvis kap.6A har et alternativ som omformuleres, vil disse skolene naturlig kunne knyttes opp mot godkjenning som fagskole og med NOKUT-godkjenning. De må da selvfølgelig kunne tillates et annet inntaksreglement enn videregående skoler. Læreplanen må entydig ligge på nivå over videregående opplæring.

Kap. 6Bs omtale av B-skolene kan ha formuleringer som henviser til fagskoleloven på samme måten som friskoleloven § 2-4 henviser til opplæringsloven. Det skulle ikke være noe i veien for at friskoleloven kap. 6A kan omfatte friskoler med fagskolegodkjenning. Begrepsmessig gir dette god mening og er i tråd med lovgivningen på området fra 1970 hvor man i hovedsak "hentet" grunn- og vgs godkjenningenes faglige del fra grunnskoleloven og fra lov om vgs opplæring

Den treårsperioden som departementet vil bruke til å fase 6A-skoler inn i andre lover bør etter vårt syn heller brukes til å omarbeide kap 6A slik at friskoleloven kan videreføres med kap 6A og 6B til også å omfatte friskoler med fagskolegodkjenning. Dette er vårt primære syn og forslag.

Vårt sekundære forslag er mer ønsker til departementet om deres tenkning enn egne forslag. Det har også 2 elementer i seg:

1. For de som kan bli godkjent som fagskoler. Det er jo ikke prøvd ut med NOKUT hvor mye vekt de vil legge på at de skal utdanne ferdig til et yrke og ikke også kunne ta utdanningen for å kunne oppfylle "andre samfunnsbehov" j.fr Bergutvalget. Avhengig av strengheten vil noen

eller mange av våre skoler kunne godkjennes som fagskoler. Forslaget vårt er å ikke bare overføre tilskudd fra friskoleloven til de skolene som er interessert i å bli fagskoler, men også å overføre tilskuddsordningen med kopling til en studieretning, reguleringer og lignende slik som i friskoleloven. Da tar vi også med styrings- og kontrollregimet om nødvendig.

2. De skolene som ikke kan bli fagskoler eller høyskoler forstår vi at departementet ønsker å finne en annen ordning for. Om de ikke fortsatt kan være et alternativ i 6A er nevnte utredning av folkehøgskolealternativet for disse for så vidt interessant. Det er mulig vi har tenkt at vi må over for mange skranker for å oppfylle folkehøgskolealternativet, men vi ser da for oss at det må være unntak/tilpassninger på alle de følgende områdene for å kunne løse dette innen folkehøgskolealternativet:

1. Folkehøgskolen er en allmenndannende skole. Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Det kan oppleves som begrensning av allmenndanningen å være forholdsvis enspreget på bibel- og lederopplæring. Bibellinjer på folkehøgskoler har alltid hatt med mye allmennfag.
2. At den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen er positivt.
3. At skolene ikke kan være yrkesrettet vil være et problem for flere skoler, likedan at de ikke kan gi eksamen, men eksamensspørsmålet kan nok løses.
4. At skolen skal ha internat som en integrert del av læringsprogrammet er ikke umiddelbart enkelt for flere av skolene.
5. At skolen skal ha minst 35 elever årlig i gjennomsnitt over fire år er også en hindring. Noen av de aktuelle skolene har halvparten av dette, men andre kan oppfylle kravet
6. Ordinære skolekrav til rektor og lærerkompetanse er også en tenkning som vil bryte med de vilkår bibelskoler har stilt til sine ansatte ut fra deres regelverk.

Kan alle disse vilkår fravikes i en "ekstraordinær folkehøgskolelov", er det interessant. Vi tør ikke tenke på reaksjonene fra folkehøgskolenes egne organisasjoner, som vi neppe tror vil fravike de grunnleggende vilkår i loven. Departementet må ha stort trykk på å endre friskolelovens § 6A for å drive gjennom dette. Vi tror ikke det er positivt å evt. tvinge gjennom dette mot viljen til det frie skoleslaget som folkehøgskolene er. Derfor er ikke dette vårt primære forslag.

Det er uansett fint å få utredet folkehøgskolealternativet og muligheten til tilpasning og krav til skolene. Skulle noen få av KFF-skolene være interessert å gå over her, er det også viktig at de får samme tilskuddsordninger og gis samme muligheter til å holde kortkurs som folkehøgskolene.

Ad pkt 10. Krav til skolenes drift

Forbudet mot å drive annen virksomhet

Vi har stor forståelse for at lovgivningen skal sette sperre for kommersiell friskoledrift. Vi mener imidlertid at innstramningen av skolers mulighet til å drive annen virksomhet, ikke har noen effekt som "mur" mot misbruk av statstilskudd ut over gjeldende regnskapsforskrift, så lenge dette foregår i rettssubjektet skole og så lenge forskriften og gjeldende lov følges. Innstramningen har imidlertid en meget klar, negativ effekt på skolens inntektsmuligheter, noe som kan medføre økte skolepenger for elevene.

Slik forvaltningspraksis er blitt, blir yrkesfaglige vgs skoler med ambisjoner om å lære elevene forretningsmessig god virksomhet svært begrenset i å kunne eksemplifisere dette. Direktoratets krav er at f.eks gartneri, oppdretts- eller sagbruksvirksomheten må være på et så lavt nivå at man kun ivaretar et minstebehov for å gi elevene relevant praksis. En skole som ønsker å gi elevene innsikt i drift og virksomhet av en realistisk og lønnsom størrelse, må skille ut f.eks gartnerivirksomheten i eget rettssubjekt.

Vi mener dette skaper større problemer enn det løser. Kontrollen med tilskuddsmidlene blir etter vårt syn ikke bedre, men heller gitt dårligere vilkår. Det medfører store utfordringer for tilsynsmyndighet å følge fakturaene mellom enhetene og vurdere om skolens betaling for opplærings tjenester i ”praksisvirksomheten” ligger på et rett nivå.

Eier av det utskilte selskapet, som i mange tilfeller vil være den samme som er eier av den aktuelle friskolen eller skolen selv, vil ikke være forpliktet til å la overskuddet fra utskilt (f.eks naturbruks-) virksomhet tilfalle skolen. Hvis denne virksomheten var en del av rettssubjektet skole, ville skolens/selskapets eier ikke få tilgang til dette overskuddet og det vil komme eleven til gode.

Den utskilte virksomheten kan dessuten komme i skatteposisjon, noe skolen ikke behøver å gjøre for en virksomhet som er opprettet for å gi elevene opplæring.

Dette viser at både dagens lov og den foreslåtte endringen gir skolen mindre inntekter uten at det gir noen gevinst i form av enklere kontroll av om tilskuddet kommer elevene til gode.

Vi foreslår at man i stedet for å regulere bort skolens inntektsmuligheter ved å stramme inn muligheten til å drive annen virksomhet, heller bør innføre et nytt krav i loven om at en friskole enten må være selveiende eller ha non profit eiere.

En stiftelse er et eksempel på en selveiende organisasjonsform. En forening vil også kunne være en tilfredsstillende organisasjonsform dersom foreningen består av ideelle organisasjoner eller personer som representerer ideelle organisasjoner.

En åpning i loven for å drive annen virksomhet kombinert med en innskjerping av at skolen ikke kan ha kommersielle eiere, vil hindre kommersialisering av friskoler samtidig som friskoler får frihet til å organisere virksomheten ut fra hva som tjener elevens beste.

Konkret lovforslag

§ 2-2 Krav til verksemda til skolen

Skolen si verksemd skal rettast inn mot drift av skole i samsvar med denne lova. Skolen kan drive internat og skolefritidsordning som er knytte til den enkelte skolen og anna verksemd som set skolen i stand til å gi elevane eit godt opplæringstilbod.

*Skolen må være registrert som eige rettssubjekt i Einingsregisteret, jf. Enhetsregisterlova, eller i tilsvarende register. **Mulig tillegg:** Skolen kan ikkje vere registrert med eigarar eller medlemar som har økonomisk formål.*

Registreringsplikten

Vi viser til vårt lovforslag ovenfor om non profit eierskap.

Når det gjelder tidspunkt for plikt til registrering i Enhetsregisteret, er forvaltningspraksis i dag at en friskole må være registrert i enhetsregisteret før utbetaling av tilskudd kan skje. Vi

mener dette er en god ordning og ser ingen fordeler med at kravet om innregistrering i Enhetsregisteret må skje før søknad sendes.

Godkjenning av friskole etter det som forslås som ny lov, vil fortsatt bli et uforutsigbart prosjekt. Det er derfor etter vårt syn urimelig å kreve at innskuddskapital på minst kr 100 000 må stå på skolens konto på søknadstidspunktet.

Staten løper ingen risiko for tap av midler eller lignende om man fortsetter dagens forvaltningspraksis. Først når den godkjente skolen dokumenterer registrering i Enhetsregisteret, og evt. innskuddskapital, blir tilskudd utbetalt.

Det kan sies at det er en fordel for elvene og elevenes hjemkommune at innskuddskapitalen innbetales ved søknadstidspunkt, altså 1 ½ år før skolestart, da dette sikrer at skolen har økonomi til å starte. Vi tror en slik vurdering er forfeilet.

Staten har jo gitt seg selv anledning til, uten forvarsel, å inndra statstilskuddet og på den måten avvikle enhver friskoles drift på et hvilket som helst tidspunkt, når friskolen ikke har oppfylt sine forpliktelser. For elever og elevenes hjemkommune er det således alltid en risiko for at en friskole stenges.

Lovforslag (jfr punktet ovenfor):

§ 2-2 Krav til verksemda til skolen

Skolen må vere registrert som eige rettssubjekt i Einingsregisteret, jf. Enhetsregisterlova, eller i tilsvarende register. Skolen kan ikkje vere registrert med eigarar som har økonomisk formål. Skolen må vere registrert i samsvar med kravet foran første punktum og kunne dokumentere at skolen har ein innskottskapital som svarar til minimumsbeløpet i aksjelova § 3-1 (1) seinest 1 månad før første utbetaling av statstilskot.

Grunnskolar i utlandet som er knytt til bistandsrelatert verksemd kan drive si verksemd som del av anna rettssubjekt.

Minimumskrav til elevtall

Skoler med færre enn 20 elever vil i følge forslaget miste godkjenningen. Dette rammer de fleste av utenlandsskolene eid av misjonen, men også flere andre skoler.

Vi mener hensynet til likebehandling mellom offentlige og frittstående skoler tilsier at man ikke kan innføre en nedre elevtallsgrense i friskoler når tilsvarende grense ikke finnes i offentlige skoler.

Vi støtter ikke at staten skal regulere en minstegrense. Foreldre er gitt et stort ansvar når det gjelder barns opplæring, og hvis foreldrene mener det er forsvarlig med en liten skole, bør ikke staten overprøve foreldrenes vurdering her dersom skolen ellers driver lovlig.

Med dagens tilskuddsregler vil det i de færreste tilfeller være økonomisk grunnlag for å drive svært små skoler. Om det skulle finnes pedagogiske argumenter for å forby de minste skolene, så vil et forbud i praksis være unødvendig siden økonomien setter grense. Man bør dessuten ikke ha en lavere grense enn det som er godkjent praksis innenfor kommunale skoler. Hvis ikke blir det forskjellsbehandling

Konkret lovforslag:

Primært:

Setningen med krav om 20 elever strykes

Sekundært:

Det formuleres at for "utenlandsskolar knytt til bistandsrelatert verksemd" og 6A skoler gjelder ikke dette leddet i paragrafen.

Ad pkt 11. Krav til innhold og vurdering

Departementet er i høringsnotatet opptatt av at skoler som godkjennes, skal ha et reelt, alternativt grunnlag. Vi ser det som helt nødvendig at alternative skoler får anledning til å være reelle alternativer og synes derfor at departementet i langt sterkere grad skulle tydeliggjort kravet om det reelle alternativ i formuleringene om læreplanens innhold.

I stedet for å framheve behovet for alternative læreplaner, foreslår departementet i høringsnotatet å videreføre dagens forvaltningspraksis under en lov som ikke krever at friskoler skal drives på et annet grunnlag enn offentlig skole. Det finner vi inkonsekvent.

Vi mener loven bør ha en sterkere fokusering på at alle skoler som godkjennes under den nye loven, bør ha minst noe alternativt i noen læreplaner. Det bør sies klart at alternativene kan være endringer i fag- og timefordelingsplan, andre kompetansemål i fagene, flytting av lærestoff fra ett hovedtrinn til et annet og tilsvarende.

Alle alternative læreplaner må likevel føre eleven fram til en kompetanse som på naturlige "avslutningstrinn" (7. klasse, 10. klasse og siste året i videregående) gir eleven en kompetanse som er likeverdig og/eller jevn god med den kompetanse en elev oppnår på avslutningstrinnet i en tilsvarende offentlig skole. Det må samtidig stilles krav om at endringene i de alternative planene sammenlignet med offentlig skoles planer, må være begrunnet i skolens særskilte godkjenningss grunnlag.

Dette betyr f.eks at hvis fag- og timefordelingsplanen i en steinerskole skal avvike fra tilsvarende fag- og timefordelingsplan i en offentlig skole, må dette være begrunnet i den alternative pedagogikken. Tilsvarende må alternative fag- og timefordelingsplaner i livssynsskoler være begrunnet med forhold som har med den religiøse opplæringen å gjøre.

Å videreføre en forvaltningspraksis som etter vårt syn bygger på idéen om at friskoler ikke skal skille seg fra offentlig skole, vil være meningsløst når den endrede lovens intensjon er å kun tillate alternative skoler. Under den gamle privatskoleloven ble det f.eks godkjent avvik i fag- og timefordeling i kristne skoler. Dagens forvaltningspraksis under gjeldende friskolelov tillater ikke slike avvik, kun tillegg.

Når regjeringspartiene så klart har uttrykt at det er tilbake til den gamle privatskoleloven de ønsker, må konsekvensen være at dagens snevre forvaltningspraksis når det gjelder vurdering av begrepet "jamgod opplæring" blir forlatt til fordel for en praksis som gir rom for å være reelle alternativer til offentlig skole. Dette må synliggjøres i loven.

Vi foreslår en lovhjemling av at friskoler på religiøst grunnlag kan øke timetallet i hele eller deler av KRL-faget med inntil 25 % på bekostning av andre fag i skolen når dette er begrunnet i skolens utvidede, religiøse målsetting. Timene til denne utvidelsen hentes fra andre fag på en slik måte at ingen fag på årstrinnet reduseres med mer enn 10%.

Vi ser dette som en rimelig videreføring og anvendelse av "25 %-regelen" i grunnskolen. En skoleeier kan etter opplæringsloven omdisponere inntil 25% av timene i hvert fag dersom det er grunn til å anta at dette vil føre til større grad av måloppnåelse i fagene samlet sett for den enkelte elev. Ordningen er rettet mot enkeltelever og krever foreldres samtykke.

En kristen skole har også andre mål enn offentlig skole. En omdisponering av timetallet for samtlige elever kan derfor være nødvendig for å oppnå "større grad av måloppnåelse ... samlet sett for den enkelte elev". Det er naturlig at på samme måte som omdisponeringer etter

25%-regelen krever foreldres samtykke. Vi mener at friskoler må gjøre kjent skolens undervisningstilbud på forhånd. Dermed vil den kollektive 25 %-regelen i kristendomsfaget i kristne skoler være kjent for foreldrene og de gir dermed et samtykke i dette når eleven søker ved skolen.

Vi anbefaler en tilsvarende lovhjemlig av at skoler drevet ut fra en anerkjent pedagogisk retning kan få godkjent alternative læreplaner, inkludert en alternativ fag- og timestfordeling, så lenge kravet om jevn god eller likeverdig opplæring er ivaretatt og den alternative læreplanen er begrunnet i det pedagogiske eller filosofiske grunnlaget skolen driver etter.

Lovforslag:

§ 2-3 Krav til innhald og vurdering i opplæringa

Skolen skal drive verksemda si etter læreplanar som svarar til godkjenningsgrunnlaget, jf §2-1 andre ledd, og er godkjende av departementet. Skolen har undervisningsfridom i samsvar med dette grunnlaget.

Skolen skal anten følgje den læreplanen som gjeld for offentlege skolar, eller læreplanar som på annan måte sikrar at elevane når ein kompetanse ved avslutninga av barnetrinnet, ungdomstrinnet og vidaregåande opplæring som svarar til kompetansen elevar når i offentlig skule, jf. opplæringslova § 2-1 første ledd og § 3-4 første ledd. Det må gå fram av planen kva slags vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal nytte.

For øvrig støtter vi forslaget om å innføre en forskriftshjemmel i friskoleloven som sikrer at elever i friskoler likebehandles med elever i offentlig skole når det gjelder fritak fra nynorskopplæring m.v.

NB! Vi vil imidlertid sterkt advare mot å fastsette et detaljert elevtall for hvert utdanningsprogram på hvert trinn i videregående skole. En slik bestemmelse vil gi friskolene en svært vanskelig situasjon. Som alle aktører i virkelighetens verden må en friskole tilpasse seg elevtilgangen fra år til år. Noen år er frafallet i vg2 og vg3 stort innenfor en studieretning (utdanningsprogram). For at de gjenværende elevene ikke skal rammes av nedskjæringer i undervisningstilbudet pga reduserte inntekter fra tilskudd, som gis pr elev, må skolen ta inn flere elever i vg1.

Skolene trenger fleksibilitet. Hvis den detaljerte tallfesting av godkjent elevtall som er foreslått, blir innført, kan det være aktuelt for hver frittstående videregående skole å søke om utvidet elevtall innenfor hvert utdanningsprogram og hvert årstrinn, slik at man har det rom for endring som er nødvendig hvis en situasjon oppstår der en må øke elevtallet ett sted for å kompensere frafall et annet sted.

Dette medfører et stort antall endringssøknader til direktoratet samtidig som skolen ikke i utgangspunktet hadde noe ønske om økt elevtall. Det medfører også at fylkeskommunen vil få oversendt informasjon i søknaden om elevtall i friskoler som ofte ikke er reelle. Listen vil f.eks si 34 elever på et gitt årstrinn/kurs, men normalsituasjonen tilsier 30 elever. Man oppnår altså ikke større reell forutsigbarhet for fylkeskommunen, men en tallfesting som gir skinn av nøyaktighet og som det reelt sett altså ikke er grunnlag for.

Et forhold som departementet stadig kommer tilbake til, er fylkers og kommuners forutsigbarhet. Det synes ikke som om departementet på noe punkt i lovarbeidet regner med at både grunnskoler og videregående friskoler faktisk henter elever fra flere kommuner/fylker.

De har jo landsomfattende opptak. En slik tenkning om nøyaktig hva fylkene har å forholde seg til gjelder uansett ikke i virkeligheten, i hvert fall ikke når slike som de store skolene som ble godkjent for et par år siden ikke lenger vil bli godkjent. Mange vgs skoler er internatskoler. Også andre som ligger i de store byene, rekrutterer fra flere fylker.

Vi mener det er svært viktig at alle parter, dvs. foreldre, elevene, skolen, tilsynsmyndighet og kommune/fylkeskommune, er mest tjent med at friskoler har en viss fleksibilitet med hensyn til hvordan en overordnet, maksimal elevgrense disponeres på årstrinn.

Vi foreslår at loven bør tydeliggjøre denne fleksibiliteten, og fleksibilitetens grenser.

Vi foreslår dessuten at det lovfestes at søknader om endringer i elevtall fra ett utdanningsprogram til et annet innenfor skolens totale godkjenning, skal behandles og besvares i løpet av 3 mnd fra mottatt søknad.

For 6A-skoler mener vi at en godkjenning ikke skal fastsette elevantall på hvert studietilbud ("linje"). Det må være tilstrekkelig, så lenge dette ikke berører fylkeskommunens opplæringstilbud, at godkjenningen bare fastsetter det maksimale elevtallet på skolen samlet.

Lovforslag:

§ 2-3 Krav til innhald og vurdering i opplæringa

....

I samband med godkjenninga fastset departementet kva for tilbod skolen kan gi. For grunnskolar fastset departementet eit maksimalt elevtall for heile skolen. For skolar som gir vidaregåande opplæring fastset departementet maksimalt elevtall for alle årstrinna samla innanfor kvart utdanningsprogram.

Ad pkt 12. Intak av voksne

KFF er uenige i at inntak av voksne uten rett til opplæring skal avvikles slik foreslått. Vi har sett at det kun er unntak for skolene for funksjonshemmede og 6A skoler i en overgangsfase. Skoler med skoletilbud for voksne får ett år på seg etter innføring av loven, til å avvikle inntak. For noen skoler er dette dramatisk, da dette betyr at mesteparten av elevgrunnlaget deres forsvinner. I KFF er det i dag 2 skoler som driver med hjelpepleier- og annen helsefagutdanning for voksne. En tredje skole driver utelukkende med utdanning i allmennfag av voksne uten rett for at disse elevene skal komme seg videre. Disse 3 skolene vil etter all sannsynlighet forsvinne. Det gjelder også andre hjelpepleierskoler under loven enn KFFs. En rekke andre skoler som gir viktige bidrag til opplæring av voksne i samfunnet svekkes. Til sammen vil ca 1100 elevplasser, når Vensmoen hjelpepleierskole som ikke har kommet med, blir registrert.

KFF er klar over at fylkeskommunene har ansvar også for voksne som har rett, og vi vet at de også gir plasser til elever uten rett i visse tilfeller. Har de påbegynt et løp i fylkeskommunen etter at retten er oppbrukt, kan de fullføre i fylkeskommunal skole, men ikke i friskole. Vi vet også at fylkene (eller kommunene) kan kjøpe plassene av andre - også av private. Dette gjelder ikke fra private friskoler. Som departementet vel vet kan de ikke kjøpe dem av friskoler etter dagens lov eller hvis denne loven går igjennom, da friskolene ikke har lov til å drive med salg av opplæringstjenester. Etter dagens lov måtte dette skilles ut i egne selskap. Altså kan ikke dette kjøpes av friskolene. Vi har tatt med dette for å vise hvor klar forskjellsbehandlingen er allerede etter gjeldende rett, og at det i neste omgang argumenteres

mot at friskolene ikke skal kunne ta opp voksne pga fylkeskommunenes egentlige ansvar for dette. Det fører på gale veier. KD mener det er prinsipielt uheldig å undergrave denne prioriteringen ved å gi statlig tilskudd Pkt 12.2 s 36.

KFF mener at når vi har skoler som har fått godkjent dette og vi har en lov med forskrift som har tillatt det, må dette kunne videreføres om man ønsker det!

Vi mener dette forslaget i loven stemmer dårlig med regjeringens politikk om å støtte de svake og få flere hender i arbeid med omsorg. Hjelpepleierutdanning for voksne burde vært prioritert i enda større grad enn å stoppe dette. De svake vi snakker om er ikke faglig svake, men pga en graviditet/fødsel, skoletrethet, et mindre rusproblem i en periode e.a, har de brukt opp sin rett uten å få fullført fagutdanningen eller det studieforberedende kurset. Da må de få komme inn senere når de er blitt mer bevisst på egne ressurser og klare til å ta nye yrkesvalg. Å nekte friskolene å ta inn voksne uten rett sperrer også for private initiativ innen fagområder som er smale og som i realiteten ligger på samme nivå som andre fag, men som forutsetter flere kompetanser og kanskje en annen motivasjon.

KD henviser til "kvotene" i forskriften som bygger på det antall elever skolene tilfeldigvis hadde i skoleåret 2004-05 og at det er svært ressurskrevende å kontrollere dette. For det første mener vi at dette er et argument som underkjenner Stortingets vilje til å løse saken i motsetning til departementets også den gang. Hva skulle man velge av antall? Skolene hadde vært kjent med lovforslaget noen tid og var redd for å ta inn voksne. På noen skoler var derfor tallet lavere enn normalt. Andre alternativer hadde vært svært ressurskrevende. Deretter kommer det faktum at det er innrømmet at innhenting av data var svært mangelfull og foregikk på telefon i en hektisk skolehverdag. Vi mener at man nå må akseptere disse tallene unntatt for Vensmoen som må bli satt inn i forskriften, selv om vi ser at flere skoler har mangler. Ressurskrevende kontroll av at skolene tar inn for mange uten rett er et anliggende, men det er nå Fylkesmennenes oppgave. Blir det funnet feil er jo dette såpass graverende at skolene får trøbbel og neppe gjør dette om de ikke har kriminelle hensikter. Er regelverket entydig, mener vi det blir fulgt. Skulle det derimot vise seg at en og annen som er tatt inn på denne kvoten ikke har brukt opp hele retten sin fordi det ligger for langt tilbake å konstatere det, er det jo ikke noe problem.

Vi mener at KFFs skoler får tak i de elevene som ikke i særlig grad er betalingsdyktige til å kunne betale fullt ut for slike utdanninger. Vi opererer ikke i et betalingsmarked. Våre skoler får dermed en sosial profil på disse inntak og mange av skolene ligger i distriktene og ivaretar distriktshensyn.

Vi mener dette er alvorlig! Noen få skoler vil bli nedlagt som følge av foreslått lov og forskriftsendring og noen flere skoler vil bli dramatisk beskåret i sitt tilbud. Dette bryter med Soria Moria erklæringen om at ikke kristne og pedagogisk alternative skoler skal rammes og Djupedals utsagn om disse. Saken er også etter vårt syn, et brudd med en samfunnstenkning om livslang læring og omskolering som vi ikke skal begrunne nærmere. Vi foreslår nedenfor endringer i forhold til KDs forslag. Egentlig tror vi og håper at dette blir løst slik vi ønsker. Derfor burde vi vel ikke nevne dette. Men 1 år til forskriften forsvinner betyr ingen omleggingsmulighet for de skolene som kun har eller nesten bare har voksne uten rett, og det gir problemer med inntaksendringer til spesielle tilbud på skoler som har noen få slike elever, men mange er knyttet til enkelte programmer. Da kan hele kurset stå i fare. En overgangsordning på minst 3 år vil kun sikre skolene som tar opp noen få voksne. Noen av de skolene som har flere elever og spesielle tilbud for voksne integrert i skolens tilbud, vil dette

også bli kort tid eller kanskje umulig for. Det vil ikke sikre de 3 KFF skolene med bare voksne, så her må andre tiltak til. Vi vet da ikke annet enn å videreføre spesialordninger for disse 3 og slike i andre forbund (hjelpepleieutd) og for skoler i spesielle fag og studieretninger.

KFF foreslår at friskoleforskriftens antall voksne elever videreføres og vi går imot at §3-5 i Friskoleforskriften fjernes.

KFF foreslår også at departementet i §3-1 gis hjemmel til å gi forskrift om voksne søkere uten rett slik som i gjeldende lov.

*Tillegg: Den mangel som ligger i at **Vensmoen Hjelpepleirskole**, 8255 Røklund, ikke kom inn i forskriften, må tilføyes. Vensmoen har i mange år gitt utdanning til voksne uten rett til opplæring. Skolen gir hjelpepleierutdanning. **30 elever** skulle vært registrert. Dette går bl.a. fram av høringsbrev til U-dir fra KFF 11. april i år.*

KFF foreslår også at det bemerkes i forarbeidene at etablerte skoler innen helsefag som klarer å skaffe slike voksne elever også uten rett til slike utdanninger ute i distriktene får rett til å få vurdert søknader og søknader om utvidelse av elevtallet.

Til sist foreslår KFF også at videregående friskoler med rett til å ta inn voksne elever selv må kunne foreta realkompetansevurdering av voksne etter et fastsatt regelverk for dette.

Pkt. 13 Organisering av elevene i grupper.

Dep. ber bl.a om høringsinstansenes syn på bestemmelsen i Opplæringsloven om at hver elev skal være knyttet til en kontaktlærer. KFF har ikke noe imot at denne bestemmelsen tas inn i friskoleloven også.

Ad pkt 14. Offentlige tilskudd og skolepenger

Bruk av skolens midler

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om loven bør sette ”ytterligere restriksjoner på muligheten til uttak av midler fra skolen”. De midlene som det er mulig å føre ut av skolen, er da midler gitt som gave til skolen samt inntekter fra annen virksomhet som allerede er tillatt.

Dette punktet illustrerer på en tydelig måte en forståelse i KD som kun legger vekt på å begrense mulighetene for uttak til evt. eiere, f.eks: ”Skolene har derfor begrenset mulighet til å skaffe seg inntekter som kan gi mulighet for utbetaling til eierne, men det kan fortsatt tenkes situasjoner der dette vil være mulig.” Når man legger så vekt på dette som vi i og for seg forstår, kommer man også i den situasjon at det ikke gis mulighet for å skape virksomhet eller få fram midler som skal komme skolene som sådan og elevene til gode. Vi må minne om at skolene ikke får husleie- eller kapitaltilskudd. Skoler som har gamle bygg fra tider da de fikk dem eller samlet inn gaver til dem, kan derfor klare seg, og skoler som har eiere/medlemmer som subsidierer husleie. Å si at disse ”eiere” vil sko seg på driften er å tenke innenfor en kommersiell sammenheng, og dette er urimelig. Å legge restriksjoner på eiere/medlemmer må uansett ikke ramme muligheten for dem til å leie ut for en markedsleie. F.eks kan det fastslås i loven eller forarbeidene at eiere eller deres nærstående kan ta markedsleie minus f.eks 5%

som evt. kunne være en fortjenestemargin de ikke kan ha. Dette er akseptabelt, men andre generelle utsagn om overføringer synes for oss unødvendig. Vi har det siste året arbeidet mye med veiledning til skolene slik at det skal foreligge ordninger som gjør at evt. betaling for tjenester er reelle/lovlige og ikke har karakter av overføringer. Vi må minne om at dersom dette ikke blir mulig, får friskolene et handicap sammenlignet med fellestjester i fylker og kommuner.

Både gjeldende lov, og i enda sterkere grad foreslått lov, setter trange grenser for hva slags annen virksomhet skolen kan drive. I realiteten er det derfor overføring av midler kommet som gave til skolen og overpris på tjenester som det eventuelt skal settes ”ytterligere restriksjoner” for.

Vi støtter fullt ut at det ikke skal overføres midler fra en friskole til eier, men å stenge for overførsel av gaver gitt til skolen og reelle priser på tjenester, mener vi er helt unødvendig. Vi tror en slik unødvendig lovregel faktisk vil virke mot sin hensikt.

Departementet skriver at ”strammere restriksjoner på bruken av midlene vil ... bidra til å forebygge mulig kommersielt motivert skoleetablering og lekkasje av offentlige tilskudd”. Etter vår oppfatning er det umulig å stenge noe som allerede er stengt. Hvis det skjer ”kommersielt motivert skoleetablering og lekkasje av offentlige tilskudd i dag”, så skjer det fordi noen bryter loven og myndigheten ikke klarer å avsløre dette lovbruddet. Å innføre nye lovregler vil ikke forandre denne situasjonen. De som bryter nåværende lov vil ikke i mindre grad bryte loven om nye lovregler innføres.

En endring av lovtekst i stedet for å øke kontrollen etter allerede tilstrekkelige restriksjoner i lovverket, tror vi vil virke negativt. Man tror man gjør tiltak som reduserer eventuelle lekkasjer, men i virkeligheten økes bare byråkratiseringen uten å forbedre noen ting.

Vi har allerede sagt at etter vår mening kan departementet kreve at kun non profit-eiere kan eie friskoler, evt. at skolene er selveiende (stiftelser eller non profit foreninger). Dette vil fjerne kommersielt motiverte aktører fra friskoleområdet. Vi vil heller at man oppmyker virksomhetsinnsnevringen og innfører dette.

De innskjerpinger som departementet foreslår, innsnevring av muligheten til å drive annen virksomhet og evt. forbud mot å overføre til eier midler kommet som gave til skolen, vil ikke fjerne kommersielt motiverte skoleaktører i sterkere grad enn det nåværende lov gjør. Man har jo også sperret evt. nye kommersielle aktører ute ved det nye godkjenningsgrunnlaget som er innført.

Hvis departementet likevel skulle velge å innføre et forbud mot å overføre midler kommet til skolen som gave, vil vi gjøre oppmerksom på at intensjonen i § 7-2 fjerde ledd må videreføres: ”Ved opphør av skoledrifta kan departementet i alle tilfelle krevje tilbakeført gjenstående midlar som skriv seg frå det offentlege tilskotet”. Staten kan ikke være så grådig at den krever å få de midlene som stammer fra gaver, ved en eventuell skolenedleggelse.

Særskilte budsjettvedtak

Departementet ”finner det klart” at skolene for funksjonshemmede ikke har krav på offentlige tilskudd til dekning av husleieutgifter”. Etter gjeldende lov er dette sannsynligvis riktig. Det departementet ser bort fra er at dette var mulig fram til loven av 2003. KD vet godt at de utbetaler husleietilskudd til skolene. Så foreslo departementet loven endret slik at disse skolene ikke kunne leve videre. Det ble delvis overprøvd av Stortinget, men tidligere formuleringer i loven kom ikke med og heller ikke at husleiestøtte gis etter særskilt søknad slik det ble formulert f.eks av Høybråtenutvalget som gjeldende ordning

KFF foreslår at formuleringen fra tidligere privatskolelov tas inn igjen.

Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår å videreføre dagens ordning for grunnskoler, der skolens tilskudd blir regulert opp eller ned inntil +/- 7% ut fra vertskommunens økonomiske prioritering av skolesektoren.

Vi var uenige i denne ordningen på prinsipielt grunnlag da den ble innført. Vi mener et skoleslag som har hele landet som inntaksgrunnlag ikke skal ha en lokal tilskuddsordning. Det logisk riktige vil være å bruke landsgjennomsnitt som tilskuddsgrunnlag.

Når nå ordningen har vært praktisert noen år, er vi blitt enda sikrere på at dagens kommunerelaterte tilskuddsordning er feilslått og har en rekke uheldige konsekvenser. Vi har sammenlignet den reelle kommunefaktoren (uten den gradvis innførte "sperregrensen" på 2,3%, 4,6% og 7%) over tre år og finner en svært stor grad av variasjon fra år til år.

Eksempelvis nevner vi Oslo kommune som regnskapsåret 2002 lå 5,1 % over landsgjennomsnitt, i 2003 26,5% over landsgjennomsnittet og i 2005 4,8% under landsgjennomsnitt. En lignende stor variasjon finner vi for byene Trondheim (-8,6%, -14% og +15,1%), Stavanger (+8%, -5,8% og +12,9%), Sandefjord -5,3%, -12,3% og 3,7%) og Drammen (+2,8%, -2,9% og -17,25). Vi har eksempler på variasjon som viser følgende forskjeller mellom de 2 siste år: 86 kommuners gjennomsnittsskoler over 16 %, ca 60 over 20 % og ca 30 over 30 %, 20 over 40 % og 10 over 50 % variasjon.

Det er innlysende at virkeligheten i offentlig skole i landet ikke har endret seg så dramatisk fra år til år som kommunefaktoren viser. Dette betyr at det enten er feil i metoden for å beregne kommunefaktoren, eller det er store feil i grunnlagstallene i KOSTRA.

Konsekvensen av disse feilene må etter vår mening bli at man går over til å bruke landsgjennomsnitt som grunnlag for å beregne tilskudd til ALLE friskoler. For staten skal det ikke ha noen økonomisk konsekvens om kommunekorreksjonsordningen bortfaller.

At departementet ønsker en likebehandling av offentlige og private skoler medfører tvert i mot til forskjellsbehandling. Det man heller ikke har tatt hensyn til er at de fleste skoler har elever fra flere kommuner, noen har endog flere elever fra nabokommunene enn hjemkommunen.

Konkret lovforslag: Stryk i § 6-1 setningen "For grunnskolar i Noreg skal det takast omsyn til skilndaden i utgiftene i den kommunen skolen ligg og utgiftene på landsbasis.

Videre foreslår departementet redaksjonelle endringer i §§ 6-1 – 6-4. Vi vil gjøre oppmerksom på at det er mer enn redaksjonelle endringer som foreslås.

I gjeldene § 6-2 står det om tilskuddet til grunnskoler i tredje ledd, siste punktum: "Skolen kan ikkje krevje noka form for betaling frå elevar eller foreldre utover det som fylgjer av denne føresegna". Tilsvarende setning finnes ikke i parallell-paragrafen for videregående, § 6-4.

Vi vet at praksis i offentlig videregående skole er at innenfor noen studieretninger/utdanningsprogram legges det inn studietur til utlandet som en del av opplæringen. Mange elever på musikklinjer har f.eks vært på studietur til Budapest eller Wien. Slike turer må elever i offentlig skole betale for. Elever som ikke blir med på utenlandsturen, uansett om grunnen er økonomiske problemer eller annet, får et opplegg på

skolen de dagene de øvrige elvene i klassen er i utlandet. Denne praksis må kunne videreføres.

Når setningen ” Skolen kan ikke kreve noen form for betaling fra elever eller foreldre utover det som følger av denne føresegna ” gjøres gjeldende for frittstående videregående skoler, kan dette innebære at disse skolene ikke lenger kan gjennomføre studieturer utenlands for 3. årselever eller andre slik det også praktiseres i en rekke offentlige skoler. Dette blir en urimelig forskjellsbehandling av elever i offentlige og frittstående skoler siden det nå blir ulovlig i friskolene.

Ekstra urimelig blir det at lovbestemmelsen vil ramme studieturer i 6A-skoler, som ikke har parallell i offentlig skole. En studietur til utlandet er omtrent like vanlig i bibelskoler som i folkehøgskoler.

KFF foreslår at lovteksten endres og at loven evt. omtalen i forarbeidene må gi åpning for elevfinansiering av frivillige studieturer til utlandet i en frittstående videregående skole når eleven evt. får tilbudt et alternativ.

Særlig om tilskudd til skoleskyss og innlosjering i utlandet

KFF mener at når norske elever har rett til skyss ved en friskole i Norge, må norske elever også ha rett til skyss ved en godkjent utenlandsskole og/eller innlosjering. Departementets argumenterer med at ordningen er kostbar. Det har vi vanskelig for å forstå all den tid det er et svært lavt antall elever dette gjelder hvert år.

KFF foreslår at gjeldende ordning videreføres. Hvis loven åpner for desentralisert undervisning i bistandsområder, vil ikke dette gjelde alle elevene ute, men de som etter gjeldende regler faller innenfor skyssavstand for dagelever.

Andre forslag om tilskuddsparagrafen pkt 14 fra KFF

Tilskudd § 6-1 og 6-2

1. Kapitalutgifter/Husleie

KFF foreslår at kapitaltilskuddet skolene hadde i 2005 blir videreført og at det blir hjemlet i den nye loven.

Fortsatt er skolene avhengig av bygninger for å kunne tilby undervisning. Utenom en viss vedlikeholdsandel får ikke friskolene tilskudd til dette. Innstrammingene i denne loven gjør det enda vanskeligere enn før å kompensere for manglende rett til å ta skolepenger for reelle husleiekostnader (utover fastsatt beløp kr 3000/4000) ved å drive mer effektivt (f.eks fulle klasser) enn offentlig skole, fordi offentlig skole etter hvert selv driver svært ”effektivt”.

KFF har tidligere gitt departementet en undersøkelse av kostnaden til bygninger i offentlig skole. Den viste grovt sett over kr 20 000,- pr elev pr år i gjennomsnittskostnader. Noen av også KFFs skoler som vil ha lave skolepenger har problemer med å holde tritt med utgiftene når husleieandelen ikke er medregnet og vi har en skole hvor gratisprinsippet gjelder.

KFF ser seg også nødt til å foreslå reguleringer i muligheten til å inkludere husleie i skolepengene slik at fastsatte beløp altså endres oppover.

Skolene pålegges nå gjennom lovforslag som foreligger å dekke alle undervisningsmidler, f.eks også det som følger av ekstrasatsing på læremidler pga endringer i forbindelse med

Kunnskapsløftet. Dette krever mer enn det skolene nå kan klare innenfor sine rammer. Grunnskolene har ikke fått ekstramidler til dette slik som kommunene. I grunnskolen kommer ikke pengene nå når skolene trenger dem, men elevene har krav på gratis læremidler.

Dette er svært beklagelig, men uten slik regulering vil flere av skolene ha problemer nå bla med læremiddelutskiftingen etter Kunnskapsløftet, renteoppgangen som kommer og andre forhold. Midlene skal selvfølgelig brukes til husutgifter, men slik frigjøres noe muligheter til pedagogiske forhold!

2. Likebehandling

KFF foreslår også at friskoler og offentlige skoler må likebehandles ved nye tilskudd og prosjektstøtte som til gratis læremidler i vg skole, skolemat, datasatsing i skolen og andre satsinger.

Vi hadde satt pris på en omtale av dette i forarbeidene.

3. SFO

KFF foreslår lovfestet tilskudd til skolefritidsordninger (SFO) i friskoler.

I og med at kommunene ikke er pliktige til å gi slik støtte og ikke er pliktige til å videreføre støtten fra staten som de får i rammetilskuddet, kan skolene forskjellbehandles av kommunen. Det betyr en konkurransevridding når friskolene nektes slik støtte, mens kommunens egen SFO oftest knyttet til skolene selv har det.

4. Ombygging som følge av Opplæringsloven §9A

Denne paragrafen fra opplæringsloven ble innført i friskoleloven uten at det var tatt høyde for de økonomiske ulempe ved dette. Siden friskolene ikke får husleietilskudd, vil nødvendige ombygninger som følge av krav til økt tilgjengelighet for f.eks rullestolbrukere være en ny utgift som må tas av skolen selv hvis slik elev søker. Nå har friskolene på grunnskolenivå etter GSI en større andel spesialundervisning enn offentlig skole. Dette handler ikke om slike forhold, men om de nødvendige ombygginger som følge av krav til spesialundervisnings behov for eget rom til tung PP-elev eller krav til økt fysisk tilgjengelighet for ulike typer fysisk handicappede.

KFF foreslår at tilskudd til ombygging for funksjonshemmede må gis etter behov.

Ad pkt 15. Krav til regnskapsføring, rapportering m.v.

KFF støtter forslaget om at friskoler må følge regnskapsloven, bokføringsloven og revisorloven.

Når det gjelder rapportering fra frittstående skoler, vil vi oppfordre departementet om å fullføre det påbegynte arbeidet som har til mål å samordne all rapportering slik at friskoler rapporterer én gang til ett nettsted, og at informasjonen distribueres til dem som skal behandle informasjonen (SSB, Udir, KD, fylkeskommuner og kommuner og andre) fra dette innsamlingsstedet.

Ad pkt 16. Tilsyn og sanksjoner

Departementet presiserer at ”sanksjoner etter friskoleloven ikke er straff, men en konsekvens av at skolen gjennom sin opptreden har vist at den ikke har evnet å oppfylle de forutsetninger

som lå til grunn for godkjenningen.” Vi savner en redegjørelse for rettssikkerhetsprinsipper ut fra en slik tenkning.

Sanksjoner mot en friskole rammer ansatte, elever og foreldre. Det betyr at uriktig ilagte sanksjoner får store konsekvenser for tredjepart (andre enn skolens eiere). På denne bakgrunn mener vi det er svært viktig at departementet i forbindelse med odelstingsproposisjonen om endringer i friskoleloven, gjør grundig rede for rettssikkerhetsperspektivet i vurderingen av endringer i § 7-2.

KFF mener departementet har oversett viktige rettssikkerhetsaspekter. Det vil bedre rettssikkerheten om lovens endring innebar at det kun er i situasjoner der skolen har innrømmet brudd på andre lover, at departementet kan iverksette sanksjoner. I andre tilfeller må det en rettskraftig dom til før sanksjon ilegges.

Ad pkt 17. Andre forslag til endringer

Lovens formålsbestemmelse

KFF mener henvisningen til menneskerettsloven i § 1-1 er enda viktigere med det endrede godkjenningsgrunnlaget som nå foreslås, enn det var da friskoleloven kom i 2003.

Den endrede friskoleloven skal kun åpne for godkjenning av alternative skoler. Nettopp disse alternative skolene har sterk basis i menneskerettene og en henvisning er helt på sin plass.

Krav til undervisningsrom og skolemiljø

En friskole har anledning til å vokse. En hensiktsmessig måte å vokse og forbedre tilbudet på er at skolen ”knoppskyter”, dvs. oppretter en ny avdeling f.eks i en annen bydel. Det foreslåtte kravet om at skolen må være lokalisert på et avgrenset geografisk område hindrer dette.

Begrepet ”avgrenset geografisk område” kan fortolkes så strengt at f.eks en videregående skole med f.eks idrettsfag ikke kan legge hoveddelen av undervisningen for idrettselevne til en idrettshall et annet sted enn der skolen ligger. En halvtimes reisevei er ikke unaturlig, men er dette innenfor hva som menes med ”avgrenset geografisk område”?

Vi mener formuleringen er upresis. I stedet foreslår vi en avgrensning mot at en friskole kan opprette avdelinger i andre kommuner enn vertskommunen.

Konkret lovforslag:

Primært:

Stryk følgende setning i § 2-4: Undervisningslokala må liggje innanfor eit avgrensa geografisk område.

I tillegg innføres ny setning i § 2-2 Krav til verksemda til skolen:

.... Alle avdelingar i skulen skal liggje i same kommune. Grunnskolar i utlandet som er knytt til bistandsrelatert verksemd kan likevel drive si skoleverksemd på fleire geografiske stader innan same land.

Sekundært:

§2-4 Krav til undervisningslokale og skolemiljø

.... Undervisningslokala må liggje innafør eit avgrensa geografisk område. Grunnskolar i utlandet som er knytt til bistandsrelatert verksemd kan likevel drive si skoleverksemd på fleire geografiske stader innan same land.

Bortvisning som følge av manglende betaling av skolepenger

Vi oppfatter departementet slik at en friskole må ha klar avtale/kontrakt med eleven om den skal kunne utelukke en elev fra undervisningen som følge av manglende betaling av skolepenger. Eleven mister med andre ord elevplassen når han eller hun ikke oppfyller avtale om betalingsforpliktelser.

Dette er i samsvar med hva KFF mener er riktig.

Vi foreslår og mener det er viktig at det innarbeides i forarbeidene til endret friskolelov at vedtak om inntak av en elev, rett til skoleplass og rett til å fullføre påbegynt opplæring kun gjelder så lenge forpliktelsene i elevkontrakten er oppfylt. Dette er en viktig og tydelig forståelse av elevkontraktens betydning som overflødiggjør behovet for en egen paragraf for bortvisning ved manglende betaling.

Skyss § 3-7

Særlig hvis det ikke blir rett til å få opprettet religiøse grunnskoler, må muligheten for støtte til skyss ut over kommunegrensen være mulig

KFF foreslår støtte til skyss i grunnskolen og videregående på 2 ulike steder i §3-7 avsnitt 1: berre innanfor kommunegrensa i den kommunen eleven går eller inntil 50 km fra elevens hjemsted, likedan for vg skoler og fylkeskommunegrensa.

KFF mener at hvis en kommune vil gå mot en friskole og sørge for at godkjenningssinnstans kan si nei, må den samme kommunen evt. være villig til å betale en viss andel i reise til en friskole i en annen kommune!

Skyss og innlosjering for elever ved skoler i utlandet er også fjernet.

KFF foreslår å opprettholde det.

Kompetansekrav til personalet § 4-2

KFF støtter disse som i hovedsak er som tidligere. Vi er noe usikre på om retten til å følge unntaksbestemmelsen i arbeidsmiljøloven slik den var formulert i den forrige friskoleloven (før diskrimineringsloven kom i 1/1-2006) i realiteten er endret. Vi mener den kopling i selve loven som gjaldt så lenge arbeidsmiljøloven gjaldt, forsvant 1/1-2006 og ikke er innført igjen. Om den nye formuleringen som ikke er spesifikk for religiøse skoler, er like god er vi usikre på. Vi mener en kristen skole må ha lov til å kjenne arbeidstakeres forhold til kristen tro og moral uansett. Først da kan skolene få lagt det rette grunnlag for å oppfylle sin målsetting. Så vil forskjellige skoler praktisere dette noe ulikt, men vi mener alle religiøse skoler må ha rett til å kunne definere hvilke stillinger som må til for å kunne oppnå skolens mål og departementets krav i godkjenningen av skolen som religiøs, alternativ skole. Vi mener slik som diskrimineringslovens §7 ledd 2, at religiøse skoler må kunne spørre søkere om religiøse og kulturelle spørsmål ”dersom innhenting av opplysninger om hvordan søkerne stiller seg til religiøse eller kulturelle spørsmål er begrunnet i stillingens karakter, eller det inngår i formålet for vedkommende virksomhet å fremme bestemte religiøse eller kulturelle syn og arbeidstakerens stilling vil være av betydning for gjennomføringen av formålet.” Det er klart at for å bruke disse opplysningene må stillingen være definert slik at den har betydning for gjennomføringen av formålet. Det vil være noe ulikt ved ulike skoler, men ikke å vite på forhånd om en lærer kan ta aktiv del i religiøse aktiviteter på en religiøst opprettet friskole,

synes for oss umulig og inkonsekvent. Vi ønsker derfor å formidle tydelig dette synet til de som forbereder lovgivningen.

Med vennlig hilsen for styret i KFF

Tjostolv Berget
Formann

Torgeir Flateby
Gen.sekr